

Denne lista ligger i et underområde til: <http://www.uib.no/ll/ressurser/tjenester/personnavn> (ta ev. kopi til nettleseren)

Ansvarlig for innholdet: Ivar Utne, Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.

[ivar.utne\(KRØLL\)uib.no](mailto:ivar.utne(KRØLL)uib.no)

Første gang lagt ut: 02.05.2007 08:33; lagra med ny adresse 04.03.2009 15:51

NAVN FRA MONGOLIA. SUPPLEMENT TIL LISTA "NAVN SOM HAR TRADISJON I EN KULTUR SOM IKKE SKILLER MELLOM FORNAVN OG ETTERNAVN."

Jf. navneloven § 3 3. ledd nr. 3, § 4 1. ledd nr. 3 og nr. 5, og § 8 2. punktum.

Navnelista nedenfor i tabell 1 er et tillegg til hovedlista på denne nettadressa: <http://folk.uib.no/hnoi/navn/freg/lister/navneliste.htm> (NB! Ny adresse fra 04.03.2009.). Det vil si at denne lista med navn fra Mongolia kan brukes på samme måten. Lista nedenfor og flere mindre lister på dette nettstedet skal senere samles i hovedlista.

Navnesaker skal avgjøres med grunnlag i lov om personnavn og Rundskriv G-20/2002 (se referanser på overordna nettside). Framstillinga nedenfor inneholder råd om hvordan navnesaker for mongolske navn kan løses og bygger på hvordan jeg (IU) gir råd. Dersom disse råda kan komme i motsetning til de nevnte dokumenta, er det de styrende dokumenta som gjelder.

Kort om Mongolia og navneskikken

Mongolia ligger i Asia på nordsida av Kina. Språket er i hovedsak mongolsk. Buddhisme er den klart viktigste religionen. Personnavn er dels inspirert av buddhistisk tradisjon og ellers laga på grunnlag av mongolsk og geografisk nærliggende språk. Kyrillisk alfabet ble innført i 1937, med noen avvik fra bruken for russisk.

Til nylig har Mongolia hatt en personnavnskikk der de ikke skiller mellom for- og etternavn. Lista i tabell 1 inneholder slike navn.

Faste etternavn ble avskaffa på 1920-tallet og innført på nytt fra 1998

Mongoler hadde tidligere faste etternavn. Disse ble forbudt av styret i landet i 1920-åra for å kutte midler som kunne gjøre det mulig å knytte allianser til klaner istedenfor lojalitet til staten. Dette henger sammen med at Mongolia har vært kommunistisk styrt omtrent i samme periode som Sovjet eksisterte.

Faste etternavn ble innført i Mongolia på nytt fra 1.7.1998. Behovet for å få registrert etternavn ble særlig aktuelt før valget i landet 27.6.2004 da det ble innført krav om identitetskort for alle, bl.a. med etternavn. De nye etternavna er i stor grad navn som er ulike fornavna, og kan være bygd på stedsnavn, yrker, tradisjonsuttrykk i kulturen, og tidligere etternavn i familien. Det er ikke hinder for at flere tar samme etternavn. En ganske stor del av

befolkninga har tatt etternavnet Borjigin (Боржигин). Det var klannavnet til Genghis Khan som samla det mongolske riket tidlig på 1200-tallet.

Etter gjeldende regler i Mongolia skal folk føres inn i offentlige register med fornavn, fars fornavn og fast etternavn (Herald Tribune 1.7.1998, <http://www.iht.com/articles/1998/07/01/mongol.t.php>; Civil Register Law of Mongolia, http://www.mngimmigration.mn/eng/pdf/45_CIVIL_REGISTRATION.pdf)

Siden etternavnsreglene er nye i Mongolia, kan en regne med at mongoler i Norge ikke følger dem.

Tradisjonen på siden 1920-tallet har vært ett navn, dels tillegg med farens fornavn som en beskrivelse -- eksempler på oppføringer

Formelt har folk hatt ett navn, som vil si ett fornavn. Noen har to, gjerne skrevet med bindestrek. Det har likevel vært utbredt at folk har brukt fornavnet til faren i tillegg, ofte som en beskrivelse heller enn som formelt navn, uten at det er ei presis grense mellom funksjonene. Farens fornavn har i mongolske kilder blitt ført framfor fornavnet. Farens fornavn har ofte stått i eieform (genitiv) med endinga som blir skrevet bl.a. som -in, -yn, -iin og -ijn i transkripsjoner til latinsk alfabet. På mongolsk blir de skrevet både -ын og -ийн. Det er også vanlig at farens fornavn også blir ført opp uten noen ending, eller at farens fornavn er oppført bare med forbokstaven. I alle tilfeller kommer farens fornavn først i mongolske kilder, unntatt i dokumenter som kan være tilpassa vestlig bruk.

En kvinne kan hete f.eks. Altantsetseg, som er et vanlig kvinnenavn. Hun kan være datter av Batbayar, som er et vanlig mannsnavn. I register kan hun være ført opp slik, der kommaet ofte er med:

Batbayaryn, Altantsetseg

Ofte er fornavnet, som er det viktigste navnet, ført med store bokstaver slik:

Batbayaryn, ALTANTSETSEG

Eller hun kan være ført på noen av disse måtene:

Batbayar, Altantsetseg
B. Altantsetseg

I vestlige dokumenter kan alt som er vist ovenfor, forekomme. Når navna blir innpassa i vestlige register, er de ofte ført med fornavnet først, slik:

Altantsetseg Batbayar

Eller slik:

Altantsetseg Batbayaryn

Når er person med mongolske navn er ført opp med to fornavn, er det ikke alltid klart hva som er fornavnet til personen. Det kan en løse med å få undersøkt i andre dokumenter der personens navn er ført opp, eller få tak i opplysninger om navn på søsken eller far. I andre dokumenter for personen kan farens navn vært på på en annen av måtene som er oppgitt ovenfor. Søsken vil ofte være ført opp med farens navn som ett av to.

Også faste etternavn etter de nye reglene blir ført før fornavnet i Mongolia. Det vil si at Mongolia følger skikken med å føre etternavn først, som i nabolandet Kina og flere land i nærområdet i Sørøst-Asia.

I det norske folkeregisteret er mongoler i hovedsak ført med to navn, eget navn som fornavn, og fars som etternavn. Det er normalt ingen endinger lagt til fars fornavn. Kvinna i eksempelet ovenfor, skal altså stå slik i det norske folkeregisteret:

Fornavn: Altantsetseg
Etternavn: Batbayar

Etternavn som mongoler har fått etter de nye reglene i Mongolia, behandles som etternavn etter de norske reglene.

Navn fra en kultur som ikke skiller mellom for- og etternavn; dels også samme navn for begge kjønn

Mongolene som bor i Norge, har i stor grad kommet fra en navnekultur uten etternavn. Det vil si at de har hatt ett navn, men i tillegg har oppgitt farens fornavn ved behov. På grunn av dette har de altså fått farens fornavn som etternavn. Dette innebærer at det vil være rimelig å behandle alle disse navna som navn fra kulturer som ikke skiller mellom for- og etternavn, og føre farens fornavn som etternavn dersom de ønsker det, dvs. § 4 1. ledd nr. 3. For øvrig vil de også kunne få moras fornavn til etternavn, etter samme bestemmelse i den norske navneloven.

Noen mongolske navn blir brukt for begge kjønn, mens andre bare blir brukt for ett av kjønn. I praksis vil det her ikke være mulig å få en sikker oversikt over hvordan hvert enkelt navn blir brukt. Endinga -maa er normalt bare brukt for kvinner. Lista i tabell 1 nedenfor har opplysninger om kjønn for alle navn. Dette bygger på kjønn som jeg har fått dokumentert brukt for navna. Det innebærer ikke at navna også kan være i bruk for det andre kjønn. I forbindelse med navnesaker bør en ikke avslå et navn fordi det blir søkt om navnet på et annet kjønn enn det som er oppgitt i lista, eller i andre kilder. I slike tilfeller vil jeg for øvrig være interessert i opplysninger om slike ønsker, slik at jeg eventuelt kan få retta i lista. Etter denne behandlingsmåten har altså alle mongolske navn opphav og tradisjon som fornavn for begge kjønn.

Tabell 1 nedenfor, "Mongolske navn. Navn fra en kultur som ikke skiller mellom for- og etternavn", skal være til støtte for behandling av mongolske personnavn.

Søknader om faste etternavn

En kan regne med at mongoler også i Norge vil ta i bruk faste etternavn. Det skal behandles etter vanlige regler i navneloven. Dette innebærer bl.a. at etternavn som er vanlige i Mongolia, men som er beskytta i Norge (200 eller færre bærere), trenger samtykke fra alle som er registrert med navnet i det norske folkeregisteret, jf. § 3 2. ledd. Dette kan f.eks. bli aktuelt for Borjigin som er omtalt ovenfor.

Dersom folk med personnavn som har mongolsk bakgrunn, ønsker foreldres eller besteforeldres fornavn til etternavn, kan navna gis etter reglene i forrige avsnitt, dvs. navn fra kulturer som ikke skiller mellom for- og etternavn.

Dersom det er ønske om etter- eller mellomnavn bygd på fornavna til foreldrene med endingene -in, -yn, og liknende, kan endingene gis som parentonymendinger etter regelen i § 4 1. ledd nr. 2.

Til nå har det ikke vært normalt for mongolske kvinner eller menn å skifte noe navn når de gifter seg, fordi navnet som har vært brukt i tillegg til fornavnet, mest har hatt en beskrivende funksjon, og ikke vært et formelt personnavn. Dersom noen skulle ønske å skifte til et etternavn henta fra ektefellen, vil reglene for etternavn i den norske navneloven gjelde.

I den mongolske navnekulturen er det ikke kjønnsbestemte endinger for mellom- eller etternavn.

Kyrillisk skrift

Mongolske navn blir i utgangspunktet skrevet med kyrillisk skrift, som i hovedsak er lik bruken for russisk. Tegn fra russisk som er lite brukt for mongolsk, er markert med parentes i tabell 2 nedenfor. Tegna som kommer i tillegg, er stor og liten Θ og θ , som også blir skrevet C og c , og Y og y , som også blir skrevet V og v . Tegna er med i tabellen. Grunnen til alternative skrivemåter er at en da kan bruke russiske tastatur.

Både fra russisk og fra andre språk som bruker kyrillisk skrift, blir hvert tegn transkribert på flere måter, dvs. bli skrevet om fra kyrillisk til latinsk alfabet. Slik er det også fra mongolsk. Jeg har gått gjennom ca. 1500 navnebærere slik de er ført med latinske bokstaver i mongolske og i vestlige kilder. Mange navn er også kontrollert mot skrivemåtene i det norske folkeregisteret. Tabell 2, "Omskriving fra kyrillisk for mongolsk", nedenfor har ei kolonne for "mest brukt" bygd på hva som er mye i bruk. Den kolonna er også forsøkt lagt nært opp til de skrivemåtene som fins for mongolske navn i det norske folkeregisteret.

Siden en kan regne med at mongolene dels er vant med visse regler for transkripsjon, og fordi de kan ha et midlertidig opphold i Norge, kan det være praktisk i holde seg til systemet i mest brukt-kolonna.

I høyre kolonne er det etter "No:" ført opp norske omskrivinger, dersom de ikke er blant de øvrige. Ellers viser jeg til Språkrådets råd om omskriving fra kyrillisk til latinsk alfabet, http://www.sprakrad.no/Ordboeker/Andre/Transkripsjon_av_kyrillisk_og_nygresk/

Formålet med transkripsjonssystemer er dels å kunne gjengi tekst på en måte som gir støtte for en tilnærma rett uttale for dem som leser på det nye alfabetet, og dels å kunne ha et system der en i det nye alfabetet kan se hvilket tegn som har stått i det opprinnelige. Her oppstår det mange konkurrerende hensyn, slik at det blir mange ulike måter å skrive om på. I praksis oppfyller ikke transkripsjonssystem brukt utenfor vitenskapelige miljøer de ideelle krava som er nevnt ovenfor.

Her er to eksempler bygd på prinsippene i tabellen.

Kvinnenavnet

Алтанцэцэг blir oftest transkribert som
Altantsetseg, men bl.a. også som
Altancäcäg.

Mannsnavnet

Энхболд blir oftest transkribert som
Enkhbold, men bl.a. også som
Änxbold.

Mer om behandling av transkripsjon i forbindelse med navnesaker står under overskrifta "Transkripsjon" på ei tilsvarende nettside om ukrainske navn.

Flere opplysninger

Lista nedenfor har 240 navn, deriblant noen transkripsjonsvarianter. Jeg arbeider med et større materiale og regner med å utvide lista. Dersom det er spørsmål om navna eller andre navn, kan det være mulig å skaffe opplysninger. Flere opplysninger om transkripsjon kan også skaffes.

Tabell 1. Mongolske navn. Navn fra en kultur som ikke skiller mellom for- og etternavn

© Ophavsrett og kopirett til listen: Ivar Utne. Den kan ikke distribueres i strid med åndsverksloven. Eksempler kan brukes med referanse til overskriften og undertegnede. Etter avtale med Justisdepartementet kan listen brukes fritt av folkeregistrene, fylkesmannsembetene og Justis- og politidepartementet. (Samme som for hovedlista det er vist til ovenfor.)

NAVN	KJØNN
Adyaa	M
Altancäcäg	K
Altangerel	M
Altangäräl	M
Altankhuyag	M
Altantsetseg	K
Altanxuyag	M
Amarjargal	KM
Amarsanaa	M
Amgalan	M
Amgalanbaatar	M
Änxbold	M
Ariunbold	M
Ariunaa	K
Avirmed	M
Badarch	M
Badral	M
Bagabandi	M
Baigalmaa	K
Baldandorj	M
Baldangombo	M
Balsandorj	M
Banzragq	M
Bariushaa	M
Bat	M
Batbayar	M
Batbold	M
Batbaatar	M

Batchuluun	M
Batdorj	M
Batdälgär	M
Bat-Erdene	M
Batjargal	M
Batmönx	M
Bat-Ochir	K
Bat-Ochir	M
Batquluun	M
Batsaihan	M
Batsaikhan	M
Battulga	M
Battumur	M
Battömör	M
Bat-Ärdänä	M
Bataa	M
Bayanjargal	M
Bayanmunkh	M
Bayanmönx	M
Bayar	M
Bayarbaatar	M
Bayarcogt	M
Bayarkhuu	M
Bayarmaa	K
Bayarsaikhan	M
Bayarsaïxan	M
Bayarsuren	M
Bayarsürän	M
Bayartsetseg	K
Bayartsogt	M
Bayarxüü	M
Bayaraa	M
Bayasgalan	M
Bazar	M
Bazarkhuu	M
Bazarsad	M
Bazarxüü	M
Bold	M
Boldbaatar	M
Boldsaikhan	M
Boldsaïxan	M
Bolormaa	K
Byambajaw	M
Byambasuren	M
Baasanjav	M
Baasanjav	M
Baatar	M
Chilkhaajav	M
Chimeddorj	M

Chimedtseren	M
Chimid	M
Chinbat	M
Chinbayar	M
Choibalsan	M
Choiijilsuren	M
Chuluun	M
Chuluunbaatar	M
Cogt	M
Cogtbaatar	M
Cädänbaljir	M
Cändsürän	M
Dagvadorj	M
Dagvasuren	M
Dagwasürän	M
Damdin	M
Damdinsuren	M
Damdinsürän	M
Dashbalbar	M
Dashdemberel	M
Dashdorj	M
Dashdämbäräl	M
Dashtseren	M
Dashzeveg	M
Dashzäwäg	M
Dawaadorj	M
Dawaasambu	M
Dolgor	M
Dolgormaa	K
Dorj	M
Enebish	M
Enhbayar	M
Enhbold	M
Enhmaa	K
Enhsaihan	M
Enkbold	M
Enkh	K
Enkh	M
Enkhbayar	M
Enkhbold	M
Enkhjargal	M
Enkhmaa	K
Enkhsaikhan	M
Enkhtaivan	M
Enkhtsetseg	K
Erdene	KM
Erdenebat	M
Erdenebayar	M
Erdenebold	M

Erdenebaatar	M
Erdenetsetseg	K
Erdenetsog	M
Erdenetsogt	M
Eruult	M
Eröolt	M
Galbadrax	M
Ganbold	M
Ganbaatar	M
Gantömör	M
Ganxuyag	M
Ganzorig	M
Gawaa	M
Gerelmaa	K
Gombojaw	M
Gonqigsürän	M
Gurragchaa	M
Henbish	KM
Hongorzul	K
Hünbish	KM
Jadamba	M
Jadambaa	M
Jargal	KM
Jargalsaihan	M
Jargalsaikhan	M
Jargalsaixan	M
Jigjid	M
Khenbish /	KM
Khongordzol	K
Khoonbish	KM
Lamjaw	M
Lkhagvasuren	M
Lkhamsuren	M
Luvсандорj	M
Mijiddorj	M
Munkh	M
Myagmar	M
Namsraï	M
Naranbaatar	M
Narantsetseg	K
Natsag	M
Njamsuren	M
Nyamdawaa	M
Nyamдорj	M
Nyam-Osor	M
Nyamsürän	M
Ochir	M
Oqirbat	M
Orshih	M

Otgonbayar	M
Otgontugs	K
Otgontögs	K
Oyon	K
Oyun	K
Oyunbaatar	M
Oyuntsetseg	K
Oyuun	K
Oyuunbaatar	M
Purev	M
Püräwdorj	M
Qhadraa	M
Qilxaajaw	M
Qimid	M
Qimädcärän	M
Qinbat	M
Qoijilsürän	M
Quluunbaatar	M
Raxmet	M
Rentsen	M
Sanjmyatav	M
Sereeter	M
Sharawdorj	M
Solongo	K
Solongoo	K
Sukhbataar	M
Suvd	K
Süxbaatar	M
Togooq	M
Tsedenbal	M
Tsegmid	M
Tsend	M
Tsend-Ayuush	M
Tsendsuren	M
Tserendorj	M
Tserenjav	M
Tsetsegmaa	K
Tsevelmaa	K
Tsolmon	K
Tsultem	M
Tumur	M
Tumurbaatar	M
Tuvdendorj	M
Tuya	K
Tuyaa	K
Tüwdändorj	M
Tömör	M
Tömörbaatar	M
Ulziisaikhan	M

Undarmaa	K
Zolboo	M
Änxbayar	M
Änxbold	M
Änxbaatar	M
Änxaïxan	M
Änxtaiïwan	M
Änxtüwshin	M
Änäbïsh	M
Ärdänä	M
Ärdänäbat	M
Ärdänäbiläg	M
Ärdänäbold	M
Ärdänäbaatar	M
Ärdänäcäcäg	K
Ölziïsaïxan	M

Tabell 2. Omskriving fra kyrillisk for mongolsk

Se omtale av dette i teksta ovenfor.

Kyrillisk Kazakhstan	Transkripsjon mest brukt av mongoler	Alternativer, norske og andre
А а	A a	
Б б	B b	
В в	V v	W w (tysk)
Г г	G g	
Д д	D d	
Е е	E e	Je je
(Ё ё)	(Jo jo)	
Ж ж	J j	Ž ž (Z z); No: zj
З з	Z z	
И и	I i	
Й й	J j	
(К к)	(K k)	
Л л	L l	
М м	M m	
Н н	N n	
О о	O o	
Ө ө / Ё ё	U u	Ö ö (O o)
(П п)	(P p)	
Р р	R r	
С с	S s	
Т т	T t	
У у	U u	
Ү ү / Ү ү	U u	Ü ü
(Ф ф)	(F f)	
Х х	Kh kh,	H h, X x
Ц ц	Ts ts	C c

Ч ч	Ch ch	Q q (Č č, C c); No: tsj
Ш ш	Sh sh	(Š š, S s) No: sj
(Щ щ)	(Shsh shsh)	(Sjtsj sjtsj) No: sjt, sjtsj
Ы ы	I i	Y y
І і	I i	
Ь ь		'
Э э	E e	Ä ä
Ю ю	Yu yu	Ju ju, Iu iu
Я я	Ya ya	Ja ja, Ia ia